

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміни мети початкового навчання, направленої на розвиток і становлення наукового світогляду молодшого школяра, потребує впровадження у професійну природничу підготовку майбутніх учителів початкової школи нових інноваційних технологій, які б виконували роль адаптації вчителя у інтенсивному розвитку початкової освіти.

Changes of aim of elementary education which is directed to the development and making science world outlook of schoolchildren, needs the adoption of innovation technologies in the professional training of future teachers of elementary school, which can do a function of adaptation of teacher to the intensive development in the elementary education.

Якісні зміни, що відбуваються у вітчизняній освітній галузі, актуалізують мету початкової ланки освіти. Початкова школа є важливим етапом у становленні природничонаукового світогляду дитини, передбачає розвиток гуманної взаємодії з довкіллям. Одним із напрямків у розв'язанні цього завдання є формування природничонаукових знань молодших школярів. Тому сьогодні перед початковою школою стоїть завдання не лише домогтися, щоб діти засвоїли наукоприродничі поняття для вирішення навчальних та життєвих проблем, для розширення та поглиблення свого пізнавального досвіду. А це вимагає запровадження інноваційних технологій у практику природничої професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Одним із завдань природничої освіти молодших школярів є формування початкових природничонаукових понять, які допомагають зрозуміти закономірності оточуючого світу. Тому професійна природнича й суто дидактична підготовка майбутніх учителів початкової школи повинна забезпечити необхідний і достатній рівень компетентності як у галузі сучасної природничонаукової картини світу, так і у психолого-педагогічній галузі, враховуючи нову освітню парадигму. Інтенсивний розвиток початкової освіти, різноманітність альтернативних навчальних програм, актуалізують проблему якісної професійної підготовки вчителя початкової школи, окреслення його новітніх функцій і ролі у навчально-виховному процесі. Постає питання про якісне оволодіння студентами на етапі навчання у вищій школі спеціальними знаннями й вміннями для впровадження інноваційних технологій у практику шкільної природничої освіти

Сутність і походження педагогічних інновацій виступали предметом досліджуваної уваги І. Дичківської, В. Кременя, К. Ангеловського, І. Підласого, І. Зязюна, О. Киричука, О. Савченко, В. Паламарчук, І. Єрмакової, О. Козлової. Етапи розвитку інноваційних процесів розглядали В. Кваша, О. Мойсеєва; інноваційна діяльність як вищий ступінь педагогічної творчості осмислено І. Дичківською, Н. Клокар. Вітчизняні науковці (зокрема І. Підласий, А. Підласий) фундаментально досліджують сутність і походження інновацій, історико-філософське підґрунтя яких зумовлено творчою спадщиною Я.А. Коменського, Г. Сковороди, визначивши принципи інноваційного розвитку педагогічної теорії (природовідповідність і гуманізацію).

Відмітимо, що найбільш системно проблеми початкового навчання і методики висвітлено в працях Т.М. Байбари, К.Ж. Гуз, В.Р.Ільченко, О.Я. Савченко, С.І.Собакар, Н.С. Коваль, Л.К.Нарочної та ін. Підготовці майбутніх учителів початкових класів до викладання природознавчих дисциплін у початковій школі присвячені праці Н.М. Бібік, О.А. Біди, Ф.С. Кисельова, Г.С. Ковальчук, В.М. Пакулової. Отже, аналізуючи психолого-педагогічну літературу, виявилось за можливе засвідчити, що має місце значний інтерес вітчизняних дослідників до вищевказаної проблеми, хоча, водночас, є підстави стверджувати про недостатню висвітленість такого аспекту, як упровадження інноваційних

технологій у професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи на рівні навчального предмета.

Мета статті – визначити можливості впровадження інноваційних технологій у природничу освіту при підготовці вчителів початкової школи, окреслити деякі продуктивні шляхи і засоби формування природничонаукової картини світу студентів.

Інновації (від англ. innovation – нововведення, новація) – це зміни всередині системи [3: 3]. Можна припустити, що успішність природознавчої освіти майбутніх учителів початкової школи залежить від позитивної динаміки процесу оновлення навчання методики викладання природознавства на основі педагогічних інновацій, навчальних технологій та гуманізації навчання.

Методологічною основою сучасної природничонаукової картини світу є системний підхід. Формування й розвиток системного мислення й підходу до вивчення об'єктів та явищ – одна з методологічних проблем як професійної природничонаукової підготовки вчителів, так і шкільного природознавства. Спостереження за діяльністю молодих учителів у здійсненні природознавчої освіти у початковій школі свідчить, що, маючи достатню теоретичну підготовку, вони часто відчують труднощі у виборі методів й методики впровадження у процес навчання молодших школярів нових технологій формування понятійного апарату. Тому основою викладання природничих дисциплін у ВНЗ необхідно розцінювати органічне поєднання традиційних та нових засобів, методів й форм навчання, націлених на формування у школярів навчальних умінь і навиків. На нашу думку, саме навчальний курс з методики викладання природознавства повинен відрізнятися високим ступенем інтеграції, з чітко вираженими й зрозумілими студентам системоутворюючими зв'язками. Так, навчальні дисципліни, предметом вивчення яких є природа й людина (землезнавство, анатомія й фізіологія людини, методика викладання природознавства, екологія), виконують важливу роль у формуванні природничонаукової картини світу студентів. При викладанні методики природознавства необхідно прагнути до активної розумової діяльності студентів. Для цього викладачеві конче потрібно знати рівень підготовки та інтереси студентської академічної групи, а також враховувати зміст й значення навчального предмета у суцільній підготовці студентів до здійснення природничої освіти у початковій школі. Завдяки інтеграції природничих дисциплін у професійній освіті майбутніх класоводів ми позбудемося звичайного “натаскування” знаннями студентів у галузі окремих навчальних курсів, натомість глибокого розуміння ними закономірностей предмета, що вивчається, розширення наукового світогляду. Досвід такого викладання методики природознавства, зокрема в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті засвідчує наскільки важливо у цьому плані є спрямування самостійної роботи студентів, підґрунтям якої є творча реалізація регіонального принципу у природознавчій освіті. Кожен регіон, маючи специфічні ознаки, властиві тільки йому, може виступити як окремий об'єкт. Студенти під час педагогічної практики виконують навчально-дослідницький проект екологічної спрямованості. Це дає змогу студентам не тільки брати участь у розв'язанні актуальних життєвих проблем, а й реалізувати при цьому свої здібності. Сутність педагогічного проектування полягає в тому, що воно дає змогу студентам набути умінь прогнозувати, планувати та організовувати процеси навчання та виховання. Використовуючи такий метод навчання, відбувається інтелектуальний, творчий, соціальний, духовний розвиток особистості студентів. У проекті студенти досліджують екологічні аспекти даної місцевості, залучаючи до цього дослідження молодших школярів. Навчально-дослідницький проект має чітке уявлення про екологічну проблему досліджуваного регіону, постановку конкретної мети, формування завдань, участь молодших школярів у проекті, підбір різноманітних методик щодо формування в ході дослідження природничих знань і екологічної свідомості молодших школярів, наявність результату дослідження, взаємодія різних соціальних груп суспільства. Визначаючи зміст регіонального компонента, студенти звертають увагу на ті специфічні, індивідуальні властивості регіонів, які сприяли б розв'язанню екологічних проблем, що виникають на певній території. Ці роботи мають

велике практичне значення для будь-якого регіону. В ході дослідження і розв'язання проблеми відбувається становлення громадянської позиції студентів. Такий підхід, як засвідчує практика, має безсумнівні переваги не лише в актуалізації інтересу студентів до краєзнавчих ініціатив фахівців регіону, а й у поглибленні їхньої спроможності до інтеграції природознавчих дисциплін як фактору розвитку наукового світогляду учнів.

Позааудиторна робота є важливою складовою частиною природничої підготовки майбутнього викладача початкової школи. Індивідуальна робота студентів, з одного боку, є продовженням навчальних занять, а з іншого – розвиває творчий потенціал й організаторські здібності майбутніх викладачів [5: 11]. Самостійна робота з навчальної дисципліни, педагогічна практика, науково-дослідна робота, робота в проблемних групах – це не повний перелік видів самостійної роботи практичного характеру студентів, яка сприяє вивченню й обміну інноваційних технологій у педагогічній практиці. Реалізація такого підходу до організації самостійної роботи студентів вимагає перехід з інформаційного методу навчання на проблемний. Слід підкреслити, наскільки важливо не перетворити самостійну роботу студентів на продовження традиційних аудиторних занять. Перевага такого підходу до збагачення демократично-ділового стилю навчального спілкування у підсистемі “викладач – студент – учень”. До того ж природним чином вирішується проблема особистісного розвитку майбутнього спеціаліста. Зауважимо, що вчитель початкових класів – це вчитель особливої вікової групи. Вчитель здатний передавати учням лише ті ціннісні орієнтації, які властиві йому самому [4: 21]. Виконати ці вимоги неможливо без цілеспрямованого розвитку у майбутніх учителів творчого підходу до вирішення будь-якої дидактичної проблеми.

Як засвідчує практика, вдалим підґрунтям в оволодінні інноваційними технологіями у природничій освіті виступають семінарські заняття з навчального курсу “методика викладання природознавства”. Так, використовуючи різні завдання як: скласти план-конспект уроку, враховуючи психолого-педагогічні особливості класу; розробити розгорнуту програму педагогічних спостережень за певним природничим об'єктом; бесіди з екологічної проблематики; окреслити опорні питання виконаної роботи, під час якої формуються навички оцінювання й помічаються власні недоліки; запроваджувати інтерактивні форми (мозковий штурм, дебати тощо) щодо порівняння сучасних досягнень вітчизняної природничої освіти у початковій школі; організувати “круглі столи” за участю студентів і класоводів-практиків, у межах яких відбувається обмін досвідом; ділові ігри, де студент виконує роль доповідача (опонента) з певної тематики, вчиться вільно висловлювати й аргументувати свою думку, приймати іншу точку зору. Крім того, під час такої форми організації навчання відбувається згуртування студентської академічної групи, залучення до роботи усіх членів групи.

Процес формування компетентності майбутнього вчителя початкових класів щодо втілення інновацій у природничу освіту молодших школярів є складним. Різноманітність форм, методів і змісту природничого навчання виступає, безумовно, важливою, але не єдиною вимогою до нового підходу професійної підготовки фахівців початкової школи. Визначення інших вимог до професійної підготовки таких фахівців може стати предметом подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1998. – №2. – С. 3-5.
4. Трубайчук Л.В. Портрет учителя начальных классов // Начальная школа. – 2006. – №6. – С. 20-23.
5. Чайчиц Л.И. Современные формы профессиональной подготовки будущих учителей начальной школы // Начальная школа. – 2005. – №11. – С. 10-13.